

**YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA INNOVATSION FAOLIYATNI
RAG'BATLANTIRISH**

I.f.f.d.,PhD. U.Gulyamov

*Teacher department of Economics in Namangan branch of Tashkent Kimyo
International University*

M.I.Sadriddinov

*Master of Business Administration (MBA), 1st year, Namangan branch of Tashkent
Kimyo International University*

Annotatsiya: Maqolada ekologiya va iqtisodiyotning o'zaro bog'liqligi, iqtisodiy faoliyatning atrof muhitga ta'siri hamda natijalari ko'rib chiqiladi. Mamlakat iqtisodiyoti hamda ishlab chiqarishi natijasida yuzaga keladigan ekologik xavflarni va tabiatning yemirilib ketishini sezilarli darajada kamaytirilishi uchun "yashil iqtisodiyot"ga o'tish hamda uning afzalliklari yoritib beriladi. Bundan tashqari, ushbu maqolada "yashil iqtisodiyot"ga o'tishda eko-innovatsiyalar va yashil investitsiyalar borasida xorijiy mamlakatlar tajribasi keng o'rganilgan

Tayanch so'zlar: atrof-muhit, ekologiya, O'zbekiston strategiyasi, ekologik muammolar, "yashil iqtisodiyot", eko-innovatsiya, iqtisodiyotni ekologizatsiyalash, "yashil" ish o'rinlari, ekologik texnologiyalar.

**STIMULATION OF INNOVATIVE ACTIVITY IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY**

Annotation: The article examines the interdependence of ecology and economics, the impact and results of economic activity on the environment. The transition to a "green economy" and its advantages will be highlighted in order to significantly reduce environmental risks and environmental degradation arising from the country's economy and production. In addition, this article extensively examines the experience of foreign countries in the field of eco-innovations and green investments in the transition to a "green economy."

Key words: environment, ecology, strategy of Uzbekistan, environmental problems, "green economy," eco-innovation, eco-investment, ecologization of the economy, "green" jobs, environmental technologies.

Kirish:

Globalashuv jarayoni sanoati rivojlangan mamlakatlarning texnologik bazasining sifat jihatidan yangilanishini, ishlab chiqarish samaradorligi va raqobatbardoshlik darajasini oshirish bilan birga hayot sifatini va yashash muhitini yaxshilashni ta'minlaydigan yangi texnologik tuzilmaga modernizatsiya qilingan iqtisodiyotga o'tishni talab qilmoqda. Xorijda bu o'tishni amalga oshiruvchi "yashil o'sish" iqtisodiy siyosati Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) tomonidan barcha a'zolarining uzoq muddatli (2030- yilgacha) rivojlanishi uchun strategik yo'nalish sifatida qabul qilingan. Inqirozga qarshi salohiyat nuqtai nazaridan, eko-innovatsiyalar, yashil investitsiya va, umuman, yashil iqtisodiyot, bandlikni

oshirish, ishsizlikni yumshatish, iqtisodiyotning barcha sohalarida faoliyatni rag'batlantirish va retsessiyadan tezroq chiqib ketish imkonini beradi. Ekoinnovatsiyalar barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda, atrof-muhitga zararli ta'sirni kamaytirish va tabiiy resurslardan yanada samarali va oqilona foydalanish orqali sezilarli va aniq o'sishga qaratilgan har qanday yangilik shakli sifatida ta'riflanadi, yashil iqtisodiyotning esa umume'tirof etilgan ta'rifi mavjud emas. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha mutaxassislari (UNEP) "yashil iqtisodiyot"ni iqtisodiy faoliyat sifatida hisobga olib, bu tushunchani keng tushunishni taklif etadi, ya'ni "yashil iqtisodiyot insonlarning farovonligini yaxshilaydi va ijtimoiy adolatni ta'minlaydi, ekologik xavflarni va tabiatning yemirilib ketishini sezilarli darajada kamaytiradi" degan ta'rifni beradi. "Yashil iqtisodiyot"ning bu ta'rifi deyarli yaxshi ma'lum bo'lgan barqaror rivojlanish kontseptsiyasidan farq qilmaydi. Yana tor ma'noda, "yashil iqtisodiyot"ni ifloslantiruvchi moddalar va issiqxona gazlarining emissiyasini nazorat qilish va kamaytirish, iqlim o'zgarishini kuzatish va prognozlash, shuningdek, energiya va resurslarni tejash texnologiyalarini va qayta tiklanadigan energiya manbalari uchun texnologiyalarni yaratish, ishlab chiqarish va ulardan foydalanish tushuniladi. Bu binolar va inshootlarni harorat, namlik va shamol /Journal of innovation in economics 02/2018 yukining keskin o'zgarishlaridan himoya qilish uchun texnologiyalar va materiallarni yaratish, ishlab chiqarish va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi; ekologik toza mahsulotlar, shu jumladan, qishloq xo'jaligi (ozuq-ovqat, tabiiy tolalar) va iste'mol tovarlarini (kimyoviy qo'shimchalarsiz tabiiy va tabiiy asosda dorilar va shaxsiy parvarish mahsulotlari) ishlab chiqarish, boshqacha aytganda, "yashil iqtisodiyot" iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bilan birga hayot sifatini va turmush sharoitini yaxshilashga ko'maklashadigan xo'jalik faoliyatining turlari va natijalarini o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, "yashil iqtisodiyot" turli mamlakatlarning rasmiy hujjatlarida turlicha aks ettirilgan: birinchi navbatda, rivojlangan davlatlar orasida raqobat, ish o'rinlarini, rivojlanayotgan mamlakatlarda - barqaror rivojlanish, qashshoqlik muammolarini hal qilish, fuqarolar ishtiroki hamda tenglik masalalari, va BRIKS guruhi davlatlarida - resurslardan foydalanish samaradorligi sifatida belgilangan. Biroq, atrof-muhitni rivojlantirish sohasidagi eng dolzarb muammolar, avvalambor, atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi cheklovlar ushbu hujjatlarning hech biridagi "yashil iqtisodiyot"ning ta'riflarida ko'rinmaydi. Bu shuni ko'rsatadiki, yashil iqtisodiyotning eng muhim jihati bu iqtisodiyotning o'zi va ijtimoiy-iqtisodiy sohasi ekanligidir. Yevropa hamjamiyatining 2050-yilgacha "yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha strategiyasida "yashil iqtisodiyot" ekosistemalarni (tabiiy resurslar), iqtisodiyotni (moddiy resurslar) va jamiyatni birlashtiradigan tizimni o'zida ko'rsatib berishi kerakligi ta'kidlangan.

MAVZU YUZASIDAN ADABIYOTLAR TAHLILI

Hozirgi holat tahlili Qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish: Ma'lumki Milliy energiya tarmog'i qazib olinadigan yoqilg'iga qaramlikni kamaytirish uchun quyosh va shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan energiya manbalarining ulushini oshirishga intilishi kerak.

So'ngi besh yillikda, O'zbekiston qayta tiklanadigan energetika, xususan, quyosh va shamol energetikasini rivojlantirishda muvaffaqiyatlarga Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April,

2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 163 erishmoqda. Hukumat energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va qazib olinadigan yoqilg'iga qaramlikni kamaytirish bo'yicha loyihalarga sarmoya kiritmoqda. Keng miqyosdagi quyosh va shamol stansiyalari, shuningdek, energiya samaradorligini oshirish tashabbuslari rejalashtirilgan. Biroq, rivojlanishning hozirgi holati bo'yicha aniq tafsilotlar mahalliy manbalardan yoki so'nggi yangiliklardan ko'proq dolzarb ma'lumotlarni talab qiladi. O'zbekistonning qayta tiklanadigan energetika maqsadlari uning energetika sohasini modernizatsiya qilish va elektr energiyasiga o'sib borayotgan talabni barqaror qondirish bo'yicha kengroq strategiyasining bir qismidir. Mamlakat 2030 yilga borib energiya tarkibidagi qayta tiklanadigan manbalar ulushini 25 foizga oshirishni maqsad qilgan. So'ngi islohatlar Quyosh energetikasi: O'zbekistonda quyosh nuri ko'p, bu quyosh energiyasini istiqbolli qayta tiklanadigan energiya manbaiga aylantiradi. Quyosh energiyasi bo'yicha bir qancha loyihalar, jumladan, keng ko'lamli quyosh parklari qurilishi amalga oshirilmoqda. Jumladan, hukumat xalqaro kompaniyalar bilan quvvati o'ndan yuzlab megavattgacha bo'lgan quyosh elektr stansiyalarini qurish bo'yicha shartnomalar imzoladi. Shamol energetikasi: O'zbekistonning shamolli hududlari shamol energetikasini rivojlantirish uchun imkoniyatlar yaratadi. Elektr energiyasi ishlab chiqarish uchun shamol resurslaridan foydalanishni maqsad qilgan shamol stansiyalari rejalari e'lon qilindi. Siyosatni qo'llab-quvvatlash: Mamlakatimizda qayta tiklanadigan energiyaga investitsiyalarni rag'batlantirish uchun siyosat va imtiyozlarni joriy qildi, masalan, qayta tiklanadigan energiya loyihalari uchun tariflar va soliq imtiyozlari. Xalqaro hamkorlik: O'zbekiston qayta tiklanuvchi energiya loyihalari va texnologiyalar transferini qo'llab-quvvatlash uchun xalqaro tashkilotlar va xorijiy kompaniyalar bilan hamkorlik qiladi. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani o'rganish Jahon iqtisodiyotini iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatdan barqaror o'sish modeliga yo'naltirish uchun yashil iqtisodiyot tamoyillari hozirda amalga oshirilayotgan tarkibiy islohotlarga integratsiya qilinishi kerak. Mutaxassislar to'rtta asosiy kanalni (ularning tegishli ta'sirini aniqlash) aniqlaydilar, ular orqali "yashil" iqtisodiyotni shakllantirish va tegishli tarkibiy islohotlar iqtisodiy o'sishning dvigateli bo'lib xizmat qilishi mumkin, shu jumladan, yalpi ichki mahsulotning o'sishida. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April, 2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 164 Birinchidan, yashil iqtisodiyotga o'tish tabiiy, jismoniy va inson kapitalining kirish resurslarini oshirishi mumkin (bular kirish effektlari). Gap tabiiy kapitalni yanada samarali boshqarish hisobiga tabiiy resurslar (o'rmonlar, baliqchilik, qishloq xo'jaligi erlari va boshqalar) unumdorligini oshirish, sog'lig'ini yaxshilashdan inson salohiyati sifatini oshirish va ekologik sharoitlarning yaxshilanishi hisobiga aholining kasallanishini kamaytirish haqida bormoqda. Ekologik xavflarni, jumladan, o'rmon yong'inlari, suv toshqinlari va boshqa tabiiy ofatlarni yanada mohirona boshqarish hisobiga jismoniy kapital yo'qotishidan kelib chiqadigan iqtisodiy zararni kamaytirish. Ikkinchidan, bu o'tish qulay tarkibiy o'zgarishlar bilan birga bo'lishi va ishlab chiqarish apparatlarini yangilashga, energiya samaradorligini oshirishga, muqobil texnologiyalarga o'tishga yo'naltirilgan bir qator tizimli muhim tarmoqlarga, jumladan, energetika, qurilish, uy-joy kommunal xo'jaligi va boshqalarga katta investitsiyalar kiritishni nazarda tutadi. energiya manbalari va issiqxona gazlari emissiyasini kamaytirish. Bu natijalarning barchasi keng ma'noda iqtisodiyotning asosiy tarmoqlari

samaradorligini oshirishda (samaradorlik effekti) ifodalanadi. Shu bilan birga, uchinchi, “yashil” infratuzilmani, jumladan, suv ta’minoti va kanalizatsiya tizimini, muqobil yoqilg’i manbalariga yo’naltirilgan jamoat transportini va boshqalarni rivojlantirishga yo’naltirilgan investitsiyalar o’sishning muhim omili sifatida alohida ajralib turadi. Bir vaqtning o’zida bandlikni kengaytirish va ishsizlikni (ayniqsa inqiroz davrida muhim) kamaytirishga yordam berish bilan birga taklif va talab tomonida ham iqtisodiy o’sishni rag’batlantirishi mumkin. To’rtinchidan, yashil iqtisodiyotga o’tish innovatsion faoliyatni, shu jumladan firmalar darajasida (qoida tariqasida, ilmiy-tadqiqot va ishlanmalar xarajatlari va patent faoliyati orqali o’lchanadi) rag’batlantiradi, bu esa qulay raqobat muhitini yaratish bilan bir qatorda qo’llab-quvvatlanishi kerak. Shuningdek, tartibga solish usullari, jumladan, standartlar va qoidalarni joriy etish orqali amalga oshirish mumkin. Yashil iqtisodiyotga o’tishda barqaror rivojlanishni ta’minlashning asosiy omili bo’lgan zamonaviy infratuzilmani shakllantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda va uni modernizatsiya qilish bu yerda tahlil etilgan tarkibiy islohotlarning muhim elementi hisoblanadi. Infratuzilma tarmoqlariga suv infratuzilmasi (shu jumladan to’g’on va suv omborlari), yerni rivojlantirish va rejalashtirish, uy-joy va shaharsozlik, qirg’oqbo’yi suv toshqinidan himoya qilish tizimlari, yo’l-transport infratuzilmasi (shu jumladan portlar, ko’priklar, yo’llar), energetika (shu jumladan atom elektr stansiyalari) va bir qator tarmoqlar kiradi. Bu tarmoqlar ularda qo’llaniladigan ishlab chiqarish apparatlarining uzoq xizmat muddati (tarmoqlarning sanab o’tilgan qatori uchun - 20 dan 200 yilgacha) va investitsiyalarning uzoq Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April, 2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 165 muddatligi bilan tavsiflanadi, buning natijasida ularning ekologik yo’naltirilganligi, modernizatsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, infratuzilma tarmoqlari miqyosning aniq iqtisodlari, tarmoq effektlari va iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy maqsadlar o’rtasidagi sinergiya bilan tavsiflanadi, bu esa tegishli investitsiyalar samaradorligini oshiradi. Keling, ushbu sohani ustuvor deb hisoblaydigan mamlakatlarda yashil iqtisodiyotni shakllantirishning ba’zi usullarini ko’rib chiqaylik. Jahon yetakchilaridan biri Janubiy Koreyadir. Bu mamlakatda 2011-yildan boshlab 5 yil davomida yalpi ichki mahsulotning 3 foizi yoki 60 milliard AQSh dollari “yashil” tarmoqlarni rivojlantirishga yo’naltirilishi, 1,8 million ish o’rni yaratilishi rejalashtirilgan. Milliy strategiya sifatida “yashil” rivojlanish kontseptsiyasini tanlagan Janubiy Koreya sanoat, energetika va investitsiyalar, transportning “yashil” turlari, chuchuk suvning muqobil manbalari, chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalari, parklarni rivojlantirish va aholini obodonlashtirishga alohida e’tibor qaratmoqda. Vazirliklar tomonidan mustaqil ravishda amalga oshirilgan turli loyihalar byudjetdan ikkinchi darajali xarajatlarga yo’l qo’ymaslik uchun yagona paketga birlashtirildi. 2011 yildan beri Janubiy Koreya ekologik innovatsiyalar bilan ishlab chiqarilgan mahsulotlarni yashil iste’mol qilishni rag’batlantirish uchun yashil to’lov kartalari tizimini ishga tushirdi. Bunday xaritalar yordamida “yashil” tovar va xizmatlar iste’moli, shaxsiy transport o’rniga jamoat transportidan foydalanish, energiya tejaydigan tovarlardan foydalanish hisobga olinadi. O’zbekiston uchun, bizning fikrimizcha, bu tajriba, ayniqsa milliy to’lov tizimining shakllanishi bilan bog’liq holda, juda qiziqarli ko’rinadi. Ehtimol, u "yashil" komponentni o’z ichiga olishi kerak. AQSH tajribasi Qo’shma Shtatlar yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy

yo'nalishlari sifatida muqobil energiyani rivojlantirishni tanladi. 2030 yilga kelib, quyosh qurilmalari mamlakat energiya iste'molining 65 foizini va issiqlikning 35 foizini ishlab chiqaradi. Amerika davlat organlariga ushbu maqsadga erishish uchun mustaqil ravishda aniq chora-tadbirlar ishlab chiqish uchun ikki yil (2014 yildan boshlab) berildi. Prezident Jon Bayden kelgusi 10 yil ichida nafaqat atrof-muhitni yaxshilash, balki 5 milliongacha ish o'rnini yaratish uchun toza texnologiyalarga sarmoya kiritish rejasini e'lon qildi. Yevropa Ittifoqi davlatlari *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April, 2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 166 Deyarli barcha Yevropa Ittifoqi davlatlari energetika, jamoat transporti va infratuzilmasini rivojlantirish, ekoqishloqlar qurish va qayta ishlash tizimlari sohasida "yashil" chora-tadbirlarni ishlab chiqdi. Yevropa Ittifoqi Yevro 5 avtomobil egzoz standartlarini qabul qildi va hozirdanoq yangi Yevro 6 standartlarini joriy etishga tayyorlanmoqda. Elektromobillar sotib olish uchun xaridorlarga ko'p million dollarlik subsidiyalar beriladi. Buyuk Britaniya yashil iqtisodiyotni milliy rivojlanish strategiyasi sifatida qabul qildi va yaqinda 100 000 yangi ish o'rinlarini yaratishga qaratilgan yashil loyihalarini taqdim etdi. Xitoy tajribasi Xitoyda 2020 yilga borib elektr energiyasining 15 foizini (hozir 9 foiz) qayta tiklanadigan manbalardan olish va iqtisodiyotning uglerod zichligini 45 foizga kamaytirish rejalashtirilgan. Xitoyda yashil texnologiyalarni rivojlantirish tendentsiyasi 12-Besh yillik rejadan (ya'ni 2011 yildan) boshlab o'rnatildi. Xitoyda 2 mingdan ortiq atrof-muhitni ifloslantiruvchi kompaniyalar majburiy ravishda yopildi. Xitoyda energiya tejash, qayta tiklanadigan energiya va tegishli texnologiyalarga davlat sarmoyalari hajmi AQSh va Yevropa Ittifoqiga qaraganda bir necha baravar yuqori. Hunter Lovins, ko'plab kitoblar muallifi, jumladan, tabiiy kapitalizm va shaharlar uchun iqlimni muhofaza qilish bo'yicha qo'llanma, *Green Technology* (www.green-technology.org) nashriga bergan intervyusida turli mamlakatlardagi davlatlar yashil iqtisodiyotga o'tishga qanday tayyorgarlik ko'rayotganiga oid bir nechta misollarni keltirdi.

Hunter, xususan, Shvetsiya va shvedlarning 2024- yilga kelib mamlakat neftdan butunlay qutulishni, shuningdek, jarayonlardan ko'mir va yadro energiyasini yo'q qilishni rejalashtirayotgani haqidagi bayonoti haqida gapiradi. Yaponiya energiya manbai sifatida neftdan foydalanishni 40 foizga qisqartirishini e'lon qildi. Yevropa Komissiyasi 2025 yilga qadar uglerod chiqindilarini 20% ga kamaytirish va 2025- yilga kelib qayta tiklanadigan energiyadan foydalanishni 20% ga oshirishni maqsad qilgan.

METODOLOGIYA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribani o'rganish uchun quyidagi metodologiyalardan foydalanildi: 1. Qiyosiy tahlil. Xorijiy mamlakatlar Muvaffaqiyatning asosiy omillarini aniqlash va ularni O'zbekistonda amalda qo'llash maqsadida yashil rivojlanish strategiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirayotgan xorijiy davlatlar tahlilini o'tkazish. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April, 2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 167 2. Keyslarni tahlil qilish. Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish loyihalarini amalga oshirishning xususiyatlari va usullarini aniqlash maqsadida boshqa mamlakatlarda muvaffaqiyatli amalga oshirilishining aniq misollarini o'rganish. 3. SWOT tahlili. Xorijiy mamlakatlar tajribasi asosida O'zbekistonda yashil loyihalarni amalga oshirishning kuchli va zaif

tomonlari, imkoniyatlari tahlili. 4. Modellashtirish. Milliy iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribasi asosida O'zbekiston uchun yashil iqtisodiyotni rivojlantirish modelini yaratish.

NATIJA VA MUHOKAMA O'zbekiston yashil iqtisodiyot uchun noyob imkoniyatlar va shart-sharoitlarga ega. Keng hudud, qulay geosiyosiy joylashuv, mavjud moliyaviy va tabiiy resurslar, bozorda tobora samarali va foydalanish mumkin bo'lgan yashil texnologiyalar taklifining o'sib borishi va boshqa omillar yangi imkoniyatlarni qo'llabquvvatlamogda. Iqtisodiyotning yashil rivojlanish tamoyillarini qo'llash nuqtai nazaridan islohot talab qiladigan eng muhim segmentlari chiqindilarni boshqarish sektori, energetika sanoati va suv iste'moli sektoridir. "RIO+20" sammitidan so'ng O'zbekiston jamiyati kuchlari "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini amalga oshirishga qaratilgan. Prezidentimiz tashabbusi bilan. "yashil" iqtisodiyotga o'tish konsepsiyasini ishlab chiqdi. Konsepsiyada birinchi navbatda, asosan iqtisodiyotning ayrim tarmoqlarini isloh qilishga qaratilgan ustuvor vazifalar ro'yxati keltirilgan. Mamlakat oldida turgan "yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha asosiy vazifalar quyidagilardan iborat: resurslardan (suv, yer, biologik va boshqalar) foydalanish va ularni boshqarish samaradorligini oshirish; mavjud infratuzilmani modernizatsiya qilish va yangilarini qurish; ekologik bosimni yumshatishning tejamkor usullari orqali aholi farovonligi va atrof-muhit sifatini yaxshilash; milliy xavfsizlikni, shu jumladan suv xavfsizligini takomillashtirish. O'zbekiston yashil iqtisodiyotini shakllantirish

1. Germaniyaning Energiewende (Energiyaga o'tish): O'zbekiston Germaniyaning qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tish va atom energetikasini bosqichma-bosqich to'xtatish tajribasidan o'rganishi mumkin. Siyosatni rag'batlantirish, qo'shimcha tariflar va tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish orqali Germaniya qayta tiklanadigan energiya manbalarini, xususan, quyosh va shamol energiyasini qabul qilish bo'yicha jahon yetakchisiga Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN: 2181-1784 4 (4), April, 2024 SJIF 2024 = 7.404 / ASI Factor = 1.7 www.oriens.uz 168 aylandi.

2. Daniyaning shamol energetikasi muvaffaqiyati: Daniya shamol energiyasini o'zining energiya aralashmasiga muvaffaqiyatli integratsiya qildi, shamol energiyasi elektr energiyasi ishlab chiqarishning muhim qismini tashkil qiladi. O'zbekiston qulay siyosat, tarmoq integratsiyasi va davlat-xususiy sheriklik orqali shamol energetikasini rivojlantirishga ko'maklashish orqali Daniyaga taqlid qilishi mumkin.

3. Kosta-Rikaning qayta tiklanadigan energiyaga bo'lgan majburiyati: Kosta-Rika qayta tiklanadigan energiya ishlab chiqarishda ta'sirchan marralarga erishdi, elektr energiyasining deyarli 100% qayta tiklanadigan manbalardan ishlab chiqariladi. Kosta-Rika gidroenergetika, geotermal, quyosh va shamol energiyasiga sarmoya kiritib, mamlakatlar barqarorlikka qanday ustuvor ahamiyat berishlari va energiya mustaqilligiga erishishlari uchun namuna bo'lib xizmat qiladi.

4. Singapurning yashil qurilish tashabbuslari: O'zbekiston energiya samaradorligi va barqaror shahar rivojlanishini rag'batlantirish uchun Singapurning yashil qurilish tashabbuslariga namuna sifatida qarashi mumkin. Singapur qat'iy qurilish me'yorlarini, yashil sertifikatlash dasturlarini va yashil binolarni loyihalash uchun rag'batlantirishni amalga oshirib, resurslarni tejash va ekologik barqarorlikka hissa qo'shdi.

5. Niderlandiyaning aylana iqtisodiyoti strategiyasi: Niderlandiya chiqindilarni ishlab chiqarishni minimallashtirish va resurslar samaradorligini maksimal darajada oshirishga qaratilgan aylanma iqtisodiyot tamoyillarini qabul qildi. Mahsulotlarni qayta loyihalash, chiqindilardan energiyaga aylantirish loyihalari va aylanma xaridlar amaliyoti kabi tashabbuslar orqali Gollandiya O'zbekiston uchun aylanma iqtisodiy modelga o'tishda qimmatli saboqlar beradi.

6. Shvetsiyaning chiqindilarni boshqarish amaliyoti: Shvetsiyaning chiqindilarni boshqarish bo'yicha innovatsion amaliyotlari, jumladan, chiqindilarni energiyaga yoqish va keng qamrovli qayta ishlash dasturlari mamlakatga chiqindilarni poligonlardan yuqori darajada olib chiqish imkonini berdi. O'zbekiston chiqindixonaga qaramlikni kamaytirish va chiqindilarni boshqarishga nisbatan barqaror yondashuvni ilgari surish uchun shunga o'xshash yondashuvlarni o'rganishi mumkin.

Xulosa

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, "yashil iqtisodiyot" mintaqaviy rivojlanishni, ijtimoiy barqarorlikka erishishni, "yashil iqtisodiyot" tarmoqlarida yangi ish o'rinlari yaratilishi orqali iqtisodiy salohiyatni oshirishni rag'batlantiradi. "Yashil iqtisodiyot", asosan, iqtisodiy taraqqiyotga yordam beradi va yalpi ichki mahsulotning o'sishini, mamlakat daromadlarini oshirishni, aholini ish bilan ta'minlash, mamlakatda ishsizlik darajasini pasaytirishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, "yashil iqtisodiyotga" o'tish iqlim o'zgarishi, foydali qazilma minerallarning yo'qolishi va suv resurslarining tanqisligi kabi global tahdidlar xavfini kamaytiradi. Ammo butun jahon rivojlanishini olib qaralsa, uning umumiylik xususiyati namoyon bo'ladi, ya'ni, bugungi dunyo sivilizatsiyasi kuch to'plagan, o'z qudratining eng yuqori nuqtasiga yetgan vaqtida jahonning barcha mamlakatlari iqtisodiy rivojlanishda ekologik yo'naltirilgan model tanlanmas ekan, globallashuv sharoitida butun sayyoraning asta-sekin tanazzulga yuz tutishi va butunlay yo'q bo'lib ketishgacha borish xavfi yuzaga keladi, degan xulosaga kelishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. «2019 — 2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining «yashil iqtisodiyot» iqtisodiyotiga o'tish strategiyasini belgilash to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4477 sonli Qarori.

2. «2017 — 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta barqaror yo'nalishi bo'yicha HARAKATLAR STRATEGIYASI» to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947 sonli Farmoni.

3. Navstrechu «zelyonoy» ekonomike: puti k ustaychivomu razvitiyyu i iskoreneniyu bednosti / Shtayner A., Ayris R., Bessa S. Va boshqalar: YUNEP/ GridArendal, 2011.

4. Yashil iqtisodiyot loyihasi: Devid Pirs, Anil Markandya va Edvard B. Barbier. Earthscan, London, Buyuk Britaniya, 1989. 192 bet

5. Meyliev, O. R. (2017). Nalogovye faktory ekonomycheskogo razvitiya regionov. Ekonomi va biznes: nazariyasi amaliyot, (5), 161-163.

6. <https://stat.uz/>

7. <https://www.lex.uz/>

8. Axmatov Shoxrux Tog'aymurot o'g'li O'zMU "Makroiqtisodiyot" kafedrasida magistranti Umurzakova M.N. O'zMU "Makroiqtisodiyot" kafedrasida dosent v.b PhD

9. Xakimova Nargiza Axadjon qizi Jahon iqtisodiyoti va Diplomatika Universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat" magistratura yo'nalishi 2-bosqich talabasi